

YLEISLÄÄKETIETEEN ERITYISKOULUTUSTA (YEK) KOSKEVAT OHJEET

1.5.2016 alkaen

1 Johdanto

Yleislääketieteen erityiskoulutus perustuu EU:n direktiiviin 2005/36/EY ammattipätevyden tunnustamisesta, muutettu direktiivillä 201/55/EU. Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaminen on edellytys oikeudelle toimia sairausvakuutuksen piirissä Euroopan unionin muissa maissa kuin Suomessa. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta (1355/2014) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta (56/2015). Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamisesta tehdään merkintä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ylläpitämään terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin Terhikkiin. Erillistä yleislääkärin laillistamista yleislääketieteen erityiskoulutuksen perusteella ei myönnetä.

Yleislääketieteen erityiskoulutus on 3 vuotta kokopäiväisenä koulutuksena (A56/2015 8 §). Kolmeen vuoteen voidaan lukea hyväksi Suomessa tai Belgiassa suoritetusta lääketieteen lisensiaatin tutkintoon sisältyvästä kliinisestä koulutuksesta enintään 1 vuosi. Näin yleislääketieteen erityiskoulutuksen pituus Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneilla on kaksi vuotta. Mikäli lääketieteen lisensiaatin tutkinto on suoritettu muualla kuin Suomessa, yleislääketieteen erityiskoulutukseen tulee sisältyä 3 vuotta palvelua lääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeen.

2 Rekisteröityminen yleislääketieteen erityiskoulutukseen

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai ulkomailla vastaavan koulutuksen, joka kuuluu lääkärin toimien harjoittamisen vaatimukseen (A56/2015 8§). Rekisteröityminen tapahtuu siihen yliopistoon, missä lääketieteen lisensiaatin tutkinto on suoritettu. Kyseinen yliopisto antaa myös todistuksen koulutuksen suorittamisesta riippumatta siitä, minkä yliopiston vastuualueella palvelut on suoritettu. Ulkomailla lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneet voivat valita mihin yliopistoon hakevat.

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa myös henkilö, joka on aloittanut lääketieteen opinnot ennen 1. päivää tammikuuta 2012 sellaisessa EU- tai ETA-valtiossa, jossa lääkärin ammatinharjoittamisoikeuden edellytyksenä on tutkinnon jälkeisen ammatillisen harjoittelun suorittaminen, ja suorittanut siellä lääkärin perustutkinnon. Valvira myöntää näille henkilöille hakemuksesta määräämiensä ehdoin oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä kyseistä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992 2.4 §) kohdassa tarkoitettussa terveydenhuollon yksikössä. (L559/1994 6a§)

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä (suomen tai ruotsin kielen) kielitaito (1200/2007 18a§). Suositeltava taso on vähintään tyydyttävä suomen ja/tai ruotsin kielen taito. Hyväksytyt yleisiä kielitutkintoja koordinoi Opetushallitus. Valtionhallinnon kielitutkinnosta vaaditaan vähintään tyydyttävä taitotaso kaikilta osa-alueilta ja yleisestä kielitutkinnosta vähintään keskitason tutkinto (tasot 3-4) kaikilta osa-alueilta.

Aloittaakseen ja suorittaakseen koulutuksen opiskelijalla tulee olla Valviran myöntämä oikeus harjoittaa lääkärin ammattia Suomessa laillistettuna ammattihenkilönä tai oikeus harjoittaa ammattia Suomessa laillistettuna ammattihenkilönä kyseistä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen voi halutessaan suorittaa samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa suorittamalla koulutukseen kuuluvan palvelun ja 16 tunnin mittaisen kurssimuotoisen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävän koulutuksen.

Yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittavan tulee olla läsnä olevana opiskelijana yliopistossa siihen asti kunnes koulutus on suoritettu. Ilmoittautuminen tulee tehdä vuosittain syyskuun puoliväliin mennessä.

3 Hallintojärjestelmä ja päätöksenteko

Koulutusyksiköt, yliopistojen lääketieteellistä koulutusta antavat yksiköt, vastaavat siitä, että yleislääketieteen erityiskoulutus on säännösten (STM:n asetus 56/2015) mukainen. Koulutusyksikkö hyväksyy myös yleislääketieteen erityiskoulutusta koskeva ohjeet.

Tiedekunnan lähipalveluissa toimivat henkilöt rekisteröivät yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittavat ja antaa todistukset koulutuksen suorittamisesta. Koulutuksessa oleville annetaan yleistä opintoneuvontaa koulutuksesta ja sen suorittamisesta sekä lainsäädäntöön liittyvää ohjeistusta.

Koulutuksen vastuuyksikkönä toimii yleislääketieteen oppiaine. Yleislääketieteen oppiaine vastaa koulutuksen laadusta ja kehittämisestä. Se koordinoi terveyskeskuksissa tapahtuvaa koulutusta ja sen sisältövaatimuksia. Yleislääketieteen oppiaine valmistelee terveyskeskusten koulutussopimukset ja ylläpitää terveyskeskusrekisteriä. Yksikkö vastaa myös koulutuksen järjestämisestä.

4 Koulutuksen tavoitteet

Tavoitteena on perehdyttää koulutuksessa oleva lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Eri toiminta-alueisiin tutustumisen lisäksi on tärkeää, että koulutuksessa olevalla lääkärillä olisi mahdollisuus saada kuva potilaan kokonaisuudesta, hoidon porrastuksesta ja hoitoa tukevista konsultaatiomahdollisuuksista sekä lääkärityön kliinisestä hallinnasta. Myös kokemusten saaminen moniammatillisesta tiimityöstä ja tiimin johtamisesta osana nykyaikaista työyhteisöä kuuluu koulutusvaiheen sisältöihin.

Palvelunsa aikana koulutuksessa oleva lääkäri toimii vastuullisena työntekijänä noudattaen niitä säädöksiä ja määräyksiä, joita tehtävistä on erikseen annettu. Lisäksi lääkärin tulee koko koulutuksen ajan osallistua säännöllisesti toimipaikkakoulutukseen. Koulutuksessa oleva lääkäri vastaa itse toiminnastaan myös päivystysaikana.

5 Koulutuksen rakenne ja sisältö

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen kesto on kokopäiväisesti suoritettuna kolme vuotta (Suomessa ja Belgiassa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneella kaksi vuotta).

Koulutukseen kuuluu terveyskeskuspalvelua, sairaalapalvelua ja näihin liittyvää toimipaikkakoulutusta ja mahdollisesti muuta koulutusyksikön hyväksymää palvelua sekä 16 tunnin mittainen kurssimuotoinen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävä koulutus.

Terveyskeskuspalvelu

Koulutukseen kuuluu vähintään yhdeksän kuukautta palvelua tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa. Terveyskeskuskoulutusta suorittavalle on nimettävä ohjaaja, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään ja jonka tulee varmistaa koulutuksen laatu ja kehittäminen

Terveyskeskusjakso suoritetaan lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät tiedekunnan kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit. Kukin yleislääketieteen oppiala solmii koulutussopimukset omalla vastuualueellaan.

Hyväksytyssä koulutuspaikassa tulee täytyä ainakin seuraavat kriteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja.
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelusuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa.
- Terveyskeskuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen.
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät.
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen.
- Koulutettavalla tulee olla mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yliopistojen hyväksymät (koko maan) koulutusterveyskeskukset löytyvät Tampereen yliopiston verkkosivuilta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/ammattillinenjatkokoulutus/yleislaaketieteenerityiskoulutus/kaytannonohjeita.html>

Yleislääketieteen erityiskoulutuksessa terveyskeskusjaksoa suorittavan lääkärin tulee olla palvelusuhteessa kuntaa tai kuntayhtymään vähintään yhdeksän kuukauden ajan. Tätä palvelusuhdevaatimusta ei sovelleta niihin lääkäreihin, jotka ovat saaneet perusterveydenhuollon lisäkoulutusta koskevan opinto-oikeuden ennen 1.9.2010 (A56/2015 8 §).

Terveyskeskusjakson aikana lääkärin tulee perehtyä monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen mm. terveyskeskuksen ajanvarausvastaanottoon, päivystykseen, lastenneuvolan sekä äitiysneuvolan toimintaan, vuodeosastotoimintaan sekä vanhainkodin ja palvelutalon toimintaan.

Terveyskeskuspalvelun laaja-alaisuus ja monipuolisuus tulee toteuttaa 9 kuukauden aikana. Mikäli palvelu suoritetaan jaksoissa eri terveyskeskuksissa, tulee opiskelijan itse huolehtia siitä, että hän perehtyy eri terveyskeskusjaksojen aikana useaan toiminta-alueeseen.

Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää kouluttajan/ohjaajan antamalla koulutustodistuksella, joka löytyy lokikirjasta.

Terveyskeskuspalvelun aikana tulee käyttää lokikirjaa.

Sairaalapalvelu

Koulutukseen kuuluu **vähintään 6 kuukautta hyväksytyssä koulutussairaalassa**. Yleislääketieteen erityiskoulutukseen sisältyvän sairaalapalvelun voi suorittaa sairaaloissa, jotka on hyväksytty erikoislääkärikoulutuksen koulutuspaikoiksi.

Myös sairaalapalvelun ajan koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja. Sairaalassa häntä koskevat tavanomaiset takapäivystysjärjestelyt.

Muu palvelu

Koulutuksesta **enintään 6 kuukautta voi olla palvelua muussa** tiedekunnan hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä (mm. lääketieteellinen tutkimus).

Kurssimuotoinen koulutus

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen aikana suoritetaan yleislääketieteen oppialan hyväksymä ja järjestämä vähintään 16 tunnin terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävä kurssimuotoinen koulutus.

6 Palveluja koskevia yleisiä määräyksiä

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan hyväksyä palveluita, jotka on suoritettu lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja sitä seuranneen laillistuksen jälkeen.

Yhdeksän kuukauden terveystieteiden palvelu ei vanhene. Mikäli koulutukseen kuuluu enemmän kuin yhdeksän kuukautta terveystieteiden palvelua, se vanhenee 10 vuodessa. Myös muut palvelut sekä teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kurssit vanhenevat 10 vuodessa.

Toimimista kliinisen opettajan, assistentin tai päätoimisen tuntiopettajan virassa hyväksytään koulutukseen edellyttäen, että siihen sisältyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai terveystieteiden keskuksessa tai kliinistä toimintaa palvelun sisällön perusteella.

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen edellytetään 9 kuukautta terveystieteiden palvelua ja 6 kuukautta sairaalapalvelua. Tämän ajan lisäksi varusmieslääkärinä toimimisesta tai siviilipalvelusta voidaan tapauskohtaisesti hyväksyä palvelua sisällön perusteella koulutusohjelman vastuuhenkilön päätöksellä.

Ulkomailla suoritettua palvelua voidaan hyväksyä osaksi yleislääketieteen erityiskoulutusta sisällön perusteella koulutusohjelman vastuuhenkilön päätöksellä. Opiskelijan tulee esittää suomen-, ruotsin- tai englanninkielisen työtodistus, josta käy ilmi työskentelyaika, palvelun sisältö ja mahdolliset poissaolot/keskeytykset.

Lyhin koulutukseksi hyväksyttävä palvelujakso on kuukausi kokopäiväistä työtä (kalenterikuukausi tai 30 päivää). Koulutus voidaan suorittaa osittain myös osa-aikaisella palvelulla, jolloin kokonaispalveluaika vastaavasti pitenee. Osa-aikaiseksi palveluksi voidaan katsoa vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta. Alin hyväksyty viikkotuntimäärä on 18.5 tuntia käsittävä viran tai toimen hoito.

Palvelua ei voida suorittaa kokonaisuudessaan osa-aikaisilla palvelusuhteilla vaan koulutukseen tulee sisältyä kokopäivätoimista palvelua vähintään 3 kuukautta sairaalassa ja vähintään 3 kuukautta terveystieteiden keskuksessa. Osa-aikaisen palvelun sisällön tulee olla täysipäiväistä palvelua vastaavaa.

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevistä syistä pidetystä virkavapaudesta, koulutusta varten otetusta virkavapaasta, sairauslomasta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

7 Muussa kuin EU/ETA-valtiossa suoritettu perustutkinto

Muu kuin ETA-valtion kansalainen voi toimia Suomessa lääkärinä vain sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) luvalla. Suomessa laillistetut lääkärit voivat suorittaa Suomessa yleislääketieteen erityiskoulutuksen.

Suomen kansalaiselta, joka on suorittanut lääkärin perustutkinnon muussa kuin EU-/ETA-valtiossa, vaaditaan oikeuteen harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä lisäksi, että hän on suorittanut Valviran erikseen määräämät lisäopinnot ja kuulustelun. Vastaavat määräykset lisäopinnoista ja kuulustelusta koskevat EU/ETA-valtion kansalaista, joka on suorittanut lääkärintutkinnon muussa kuin ETA-valtiossa. Lisätietoja <http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet>

Ennen vuotta 2012 lääketieteen opinnot toisessa EU- tai ETA-valtiossa aloittaneen oikeus harjoittaa lääkärin ammattia

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää hakemuksesta määräämnsä ehdoin oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä kyseistä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua terveydenhuollon toimintayksikössä henkilölle, joka on aloittanut lääketieteen opinnot ennen 1 päivää tammikuuta 2012 sellaisessa EU- tai ETA-valtiossa, jossa lääkärin ammatinharjoittamisoikeuden edellytyksenä on tutkinnon jälkeisen ammatillisen harjoittelun suorittaminen, ja suorittanut siellä lääkärin perustutkinnon. Ammatinharjoittamisoikeus myönnetään kolmen vuoden määräajaksi. (Terveydenhuollon ammattihenkilölain muutos 1659/2015 6a§)

Kun hakija on toiminut säädetyn ajan (3 vuotta) Valviran määrittelemien ehtojen mukaisesti lääkärin tehtävissä, Valvira myöntää hakemuksesta hakijalle oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia Suomessa itsenäisesti. Valvira voi perustellusta syystä pidentää kolmen vuoden määräaika.

Harjoittelun tulee noudattaa yleislääketieteen erityiskoulutuksen sisältöä, joka on määritelty STM:n asetuksessa 56/2015. Harjoittelun pituus on kolme vuotta täysipäiväistä työskentelyä lääkärin tehtävissä toisen, itsenäisesti ammattia harjoittamaan oikeutetun lääkärin johdon ja valvonnan alaisena. Hakijan tulee työskennellä tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa työsuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään ja vähintään kuusi kuukautta erikoissairaanhoidossa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakijalle laillistuksen suoritetun ammatillisen harjoittelun perusteella.

8 Todistuksen hakeminen

Suoritettuaan yleislääketieteen erityiskoulutukseen vaadittavat palvelut ja kurssimuotoisen koulutuksen koulutettava hakee todistusta siitä yliopistosta, jossa on kirjoilla. Todistusta haettaessa liitteinä tulee olla nimikirjanote tai oikeaksi todistetut palvelutodistuskopiot ja oikeaksi todistettu kopio teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen suorittamisesta sekä täytetty lokikirja. Työ-/palvelutodistuksissa tulee näkyä työjakso, viikkotuntimäärä ja mahdolliset poissaolot/keskeytykset taikka maininta siitä, että niitä ei ole. Toimitetuista todistuksista tulee selvittää myös terveyskeskuspalvelun sisältö.

Linkki todistushakemuslomakkeeseen: <http://www.uef.fi/web/laake/yleislaaketieteen-erityiskoulutus>

Tiedekunta myöntää todistuksen yleislääketieteen erityiskoulutuksesta ja ilmoittaa henkilön nimen, henkilötunnuksen ja koulutuksen suorittamispäivän Terhikki-rekisteriin.